

Mª Xesús Nogueira Pereira e Anxo Tarrío Varela (eds.).
2011. *Lois Pereiro. Día das Letras Galegas 2011*. Santiago
de Compostela: Servizo de Publicacións Universidade de
Santiago de Compostela. 165 pp.

É o presente un novo volume que quere homenaxear a figura de Lois Pereiro no Día das Letras Galegas de 2011 ofrecendo unha serie de ensaios sobre a traxectoria vital e literaria deste poeta, nado en Monforte de Lemos en 1958 e falecido na provincia da Coruña en 1996.

Na breve introdución coa que se inicia, os editores comentan a importancia da Universidade de Santiago de Compostela, e máis concretamente do Departamento de Filoloxía Galega, á hora da elaboración deste *Lois Pereiro. Día das Letras Galegas 2011* e agradecen as achegas e a colaboración de Mar Fernández Vázquez, Carmen Ferreira Boo, Esther de León Viloria, Antía Marante, Blanca-Ana Roig Rechou, Carme Silva e Iria Sobrino xunto ao gran labor ilustrativo de Xurxo Martiño tanto nos deseños de cuberta coma nos que aparecen nos interiores.

A seguir, consta este volume de seis ensaios que achegan de xeito didáctico e nidio o que representou a grandes trazos a obra poética de Luís Ángel Sánchez Pereiro, nome real de Lois Pereiro, así como a polémica espertada ao redor da súa enfermidade e posterior pasamento.

O primeiro traballo, “Autorretrato do poeta. A figura de Lois Pereiro a través das súas entrevistas”, da autoría de Mª Xesús Nogueira Pereira, estrutúrase en catorce concisos apartados nos que se abordan as diversas facetas da vida e obra deste poeta marcado por unha feble saúde. Tras sinalar as súas principais publicacións e intervencións públicas, a autora céntrase na vida do poeta para subliñar a súa principal máxima: preservar a súa vida persoal da opinión pública. Destaca asemade a definición do que el consideraba a estética da súa poesía, “un xardín de follas de afeitar”, xunto a un “afiado terrorismo literario austro-alemán” e unha “xeadá estética centroeuropea” por un lado, fronte á “crítica harmonía” e ás “mil formas de alerxia, criado entre névoas perpetuas”. De aí parte Nogueira para situarse despois no episodio da súa nenez, a partir dunha entrevista que Manuel Rivas lle realizou ao poeta na que saen á luz algunhas das súas lembranzas máis persoais. Continúa cunha descrición da xeración da que o poeta formou parte, constituíndo o punto basal da mesma por mor das innovacións no plano estético da súa poética. Salienta a presenza nesta estética de elementos recorrentes como a memoria dos amigos perdidos, falecidos por diversas causas, ou a música como parte imprescindible na súa obra. Noutro apartado trata o tema da enfermidade e da doenza experimentada polo poeta como orixe e motor da súa poética, tomando como exemplo *Poesía última de amor e enfermidade (1992-1995)* (1995). A seguir, analiza a importancia da literatura en canto obxecto de meditación por parte do poeta; meditación enfocada principalmente cara á súa particular concepción da poesía e da arte en si mesmas. Continúa cunha referencia aos grupos poéticos aos que estivo vinculado, entre os que sinala o colectivo que fundaría a revista *Loia* e De amor e desamor, á parte da corrente estética coñecida como *Atlantismo*, na que tomou parte activa xunto ao resto de fundadores da revista *La Naval*. Dentro do apartado que lles dedica aos libros que maior relevancia tiveron para o poeta, Nogueira salienta os escritos por Thomas Bernhard, Peter Handke, Carver, Salinger e mesmo Shakespeare, xunto a escritores galegos como Ánxel Fole, Celso Emilio Ferreiro ou Manuel Antonio. Neste eido sinala as denuncias de Pereiro sobre a esaxerada presenza da retórica e o inmovilismo temático no seo da poesía galega. Prosegue dende aquí cunha referencia, no seguinte apartado, á revolución tanto literaria coma vital propia de

Pereiro, enlazando os seus primeiros escritos cunha corrente decadentista dende a que vai virando até un movemento moito máis urbano e moderno. É así como Nogueira vai aproximando o lectorado cara á poesía dos derradeiros anos do autor, da que salienta o poemario antedito, *Poesía última de amor e enfermidade (1992-1995)* (1995), no que a presenza do tópico da “porta xiratoria”, que diferencia e mesmo establece unha separación entre a vida e a morte, cobra verdadeira importancia á hora de comprender as composicións nel incluídas. No referente á lingua empregada polo poeta na súa obra, subliña Nogueira a reiterada presenza do plurilingüismo e de reflexións paralingüísticas persoais. Nun derradeiro apartado, alude a unha serie de cuestións relacionadas coa recepción da poesía de Pereiro, entre elas a do malditismo que semellaba perseguir o autor.

Antía Marante Arias asina o seguinte ensaio, “Lois Pereiro: o *outsider* acompañado”, no que, por medio de tres seccións, analiza a obra poética deste autor a partir dos aspectos sociais que o rodearon ademais da súa condición de *outsider* ou estraño fronte ao resto dos seus contemporáneos. Así pois, dedica un primeiro apartado á revista *Loia* e á participación de Pereiro na súa creación. Comeza cunha énfase nos únicos catro números desta publicación como epítome da corrente vangardista e *underground* dentro da literatura galega, nos cales Pereiro publicou un total de vinte e seis composicións poéticas que posteriormente a Editorial Espiral Maior recollería baixo o título de *Poemas para unha Loia* (1997). Marante Arias analiza a seguir cada un dos números da revista, dos que salienta, dende o primeiro até o derradeiro, poemas e escritos como “Conversa con Pablo”, “Alan’s Psychedelic Breakfast” e “Conspiración contra Lois” no primeiro; “Donald Barthelme Donald Barthelme”, “The flowers of friendship faded friendship faded” e “Dispois dun tempo frío” no segundo; “Anoitece en Irlanda”, “Rosa intransixente co poder”, “Dyn-amo I Steve Dwoskin”, “Señora posesa”, “Cobalto e profesor tornasol” e “Las mariposas son volvos” no terceiro; e finalmente, no cuarto número, “En Leonberg”, “Ein Mensch-Heitsbuch” e “Lisistraphes. Altocúmulos”, todos eles analizados en canto á súa temática. Nun segundo apartado, Marante céntrase na análise pormenorizada do colectivo De amor e desamor a través das publicacións *De amor e desamor I* (1984) e *De amor e desamor II* (1985), e menciona a *Antoloxía consultada da poesía galega (1976-2000)*, de Arturo Casas, da que subliña o epígrafe dedicado a Pereiro, “Reflexión sobre a súa traxectoria”, no que se inclúe unha acertada definición das principais liñas poéticas do autor.

O terceiro dos traballos, “Como resistir?: algunhas reflexións ao fío da *Modesta proposición* de Lois Pereiro”, pertence a Iria Sobrino Freire e vén conformado por cinco epígrafes nos que sitúa o poeta no seo do campo literario galego. Partindo do ensaio de Antón Figueroa, *Ideoloxía e autonomía no campo literario galego* (2010), afonda no concepto de *autonomía* e aplicación ao manifesto redactado por Pereiro en 1996, *Modesta proposición para renunciar a facer xirar a roda hidráulica dunha cíclica historia universal da infamia*, publicado na revista *Luzes de Galiza*. Comenta a continuación as interpretacións que Chus Pato, Carlos Paulo Martínez Pereiro e Mirta Suquet levaron a cabo arredor do concepto de “corpo” no seo da poética masculina de Pereiro. Doutra banda, Sobrino estuda a concepción de manifesto dende un punto de vista pragmático, prestando especial atención ao simbolismo empregado polo autor, así como ao discurso de estilo vitimista observábel ao longo do escrito. Baseándose nun ensaio publicado en 2006 por Giorgio Agamben, aplica tamén ao manifesto de Pereiro o concepto de *dispositivo*, nomeadamente ao seu uso dos dispositivos tecnolóxicos. Xa por último, diferencia entre os dous usos da memoria, o *literal* ou *intransitivo* e o *exemplar* ou *transitivo*, segundo sinalou Tzvetan Todorov en *Les abus de la mémoire* (1995), para amosar a súa rendibilidade no manifesto pereiriano.

337

En “Lois Pereiro: calvario, morte e resurrección dun punk-dandi (Ensaio)”, Anxo Tarrío Varela dá conta da traxectoria vital do poeta de xeito pormenorizado, a partir da decisión de lle dedicar o Día das Letras Galegas do ano 2011 á súa figura. Principiando cunha cita tirada dun volume seu anteriormente publicado –*Literatura galega. Aportacións a unha Historia crítica* (1994)– Tarrío Varela estuda este persoeiro da denominada *xeración dos oitenta* dende certos acontecementos que verdadeiramente marcaran a súa vida xa dende moi novo: a catástrofe do aceite de colza desnaturalizado, a praga xeracional da heroína e o problema da SIDA. Salienta, por tanto, a súa condición de home senlleiro e triste, que actuou como unha sorte de guía ou líder da súa xeración, de xeito involuntario mais consciente en todo momento da súa valía como poeta. Tarrío analiza tamén a súa estética *punk* de rebeldía e as causas que a orixinaron, xunto a algúns persoeiros que influenciaron a súa poética, entre eles Peter Handke, Paul Celan, Thomas Bernhard e Arthur Rimbaud, escritores mortos todos eles a idades temperás. Continúa, doutra banda, cunha alusión ao manifesto de Pereiro, *Modesta proposición para renunciar a facer xirar a roda hidráulica dunha cíclica historia universal da infamia* (1996), nado dende un texto borgiano que o poeta tomou como referencia.

Conclúe o seu estudo cunha análise da iconografía do poeta, salientando a súa gran e recente difusión nestes últimos anos, aludindo ao pintor galego Antón Patiño, autor do volume *Lois Pereiro. Radiografía do abismo* (2010), que o retratou en varias ocasións, e achegando unha fotografía na que a estética de Pereiro chega a confluír coa de Jean Cocteau.

O ensaio de Carme Silva Domínguez, “As outras linguas na poesía de Lois Pereiro”, trata, por medio de catro seccións, o campo lingüístico no que a poética de Pereiro se viu inserida. Na súa introdución destaca a gran variedade de códigos lingüísticos que se atopan na poesía deste autor e menciona un dos seus escritos en prosa, o epistolario de carácter híbrido *Conversa ultramarina* (2010), como exemplo de *code-switching* e de *crossing*. Na primeira sección analiza certas estratexias de inserción de conceptos e información propios doutros autores na poesía pereiriana, como por exemplo a presenza do elemento exótico, da coda alóglota, por medio de técnicas como a antedita *code-switching*, xunto a préstamos fraseolóxicos e léxicos. Dedicada especial atención na segunda sección ao título como elemento paratextual na poesía de Pereiro, en particular os tirados de títulos de cancións, caso do seu poema “Alan’s Psychedelic Breakfast”, “Joy Division” ou “Verschwende deine Jugend”; de libros, como “Ein Menschheitsbuch”; de topónimos, como “En Leonberg” ou “Edinburgh Edinburgh”, ou mesmo de antropónimos, como “Donald Barthelme Donald Barthelme”. Alude asemade á presenza de citas heteróglotas nos comezos dalgúñas das súas composicións poéticas, como as tiradas de Gottfried Benn, Ezra Pound, Georges Bataille ou John Lydon e mesmo de Ovidio. No seo do seu volume *Poesía última de amor e enfermidade (1992-1995)* (1995), Silva estuda a presenza da técnica de *code-switching* e de préstamos lingüísticos, para despois continuar coa análise de xogos lingüísticos, morfolóxicos principalmente, xunto a textos plurilingües atopados nas súas composicións. Na seguinte sección a autora trata as diversas repercusións desta presenza de códigos alleos na poética pereiriana, especialmente da alteridade lingüística, algo tradicional na escrita galega do século XX, como no caso de Álvaro Cunqueiro, Otero Pedrayo ou Méndez Ferrín. Finalmente, confronta o estilo purista co heteroglósico na literatura do século XX, tomando como caso principal o de Pereiro.

O derradeiro traballo, a cargo de Blanca-Ana Roig Rechou, Mar Fernández Vázquez, Carmen Ferreira Boo e Esther de León Vilorio, “A recepción de Lois Pereiro (1996-2010)”, estuda as achegas centradas en Pereiro dende unha perspectiva bibliográfica. Estructurado ao redor de varios

apartados, ofrece un magnífico e detallado repertorio bibliográfico que permite ao lectorado estar ao día de todo canto hai escrito sobre este poeta monfortino. O primeiro epígrafe dá conta das reedicións, reimpresións, escritos inéditos publicados dende o pasamento do poeta até o ano 2010. O segundo inclúe obras e traballos de autores e autoras varios que acollen fragmentos da obra disperso de Lois Pereiro e tamén inéditos. O terceiro recolle as antoloxías saídas ao prelo dende 1996 até 2010, mentres que o cuarto se concentra na recepción da obra do poeta en monografías, libros colectivos, revistas e xornais. No quinto apartado as autoras dan a coñecer todos aqueles poemas publicados como homenaxe á figura do poeta e incluídos en publicacións periódicas tras o seu pasamento. No seguinte aluden ao insólita elección de Lois Pereiro como homenaxeado no Día das Letras Galegas de 2011 por mor do seu carácter independente e subversivo, e a todo canto saíu publicado a este respecto; mentres que os últimos dous apartados inclúen outras referencias. Mencionan asemade a vindeira aparición no proxecto *Informes de Literatura*, dirixido por Blanca-Ana Roig Rechou, de toda a bibliografía arredor do Día das Letras Galegas 2011.

Así pois, con este derradeiro repertorio bibliográfico, conclúe un volume homenaxe á figura de Lois Pereiro centrado especificamente na súa traxectoria vital e literaria, que permite ao lectorado afondar na historia dun persoeiro da literatura galega polémico pola súa enfermidade e o seu carácter rebelde, que acadou elevar o nivel da poesía galega malia a morea de obstáculos que tivo que afrontar durante a súa curta vida. Desexámoslle a este volume a mellor das acollidas entre o público lector e agardamos que pronto saian ao prelo outros volumes inspirados neste, que poidan achegar algo máis, se cabe, á traxectoria literaria e vital deste persoeiro.

Lourdes E. Salgado